

Návrh na zabezpečenie financovania DPH na rok 2025 v kontexte implementácie Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky

V rámci implementácie Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (ďalej len „POO“) národná implementačná a koordinačná autorita (ďalej len „NIKA“) v úzkej spolupráci s vykonávateľmi investícií a reforiem identifikovala opatrenia, ktorých míľniky a ciele nie je možné úplne alebo čiastočne splniť v stanovenom čase a rozsahu. Z uvedeného dôvodu je potrebné, aby Slovenská republika oficiálne predložila Európskej komisii návrh revízie POO. Základné východiská pre zmenu POO vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 24/2025 dňa 15. januára 2025. Vládou schválený materiál okrem vyššie uvedených opatrení definuje aj opatrenia, ktorých absorpčná kapacita umožňuje navýšenie stanovených cieľov a nové alternatívne opatrenia. Zároveň sú v materiáli uvedené aj návrhy na presun alokovaných prostriedkov v rámci dotknutých opatrení.

NIKA v materiáli v schválenom uznesení vlády Slovenskej republiky č. 24/2025 identifikovala opatrenia, ktoré spĺňajú podmienky na revíziu POO a ktoré je možné rozdeliť do nasledovných kategórií:

1. Opatrenia, ktoré nie je možné vôbec zrealizovať:

- Komponent 12 – Opatrenie: Počet registrovaných a štandardizovaných psychodiagnostických metód;
- Komponent 15 – Opatrenie: Vývoj a odovzdanie informačného systému – Centralizovaný systém súdneho riadenia;
- Komponent 19 – Opatrenie: Počet zmlúv s osobami ohrozenými energetickou chudobou na obnovu ich domov (navýšenie existujúcej schémy komplexnej obnovy);

2. Opatrenia, pri ktorých je potrebné znížiť ich ambíciu:

- Komponent 4 – Opatrenie: Ukončenie implementácie projektov dekarbonizácie priemyslu spolufinancovaných z POO;
- Komponent 5 – Opatrenie: Majetkové vysporiadanie sa so súkromnými vlastníckmi (plocha vysporiadaných pozemkov);
- Komponent 6 – Opatrenie: Odstránenie architektonických bariér väčších stredných škôl;
- Komponent 15 – Opatrenie: Rekonštruovaná plocha budov súdov (v m²);
- Komponent 16 – Opatrenie: Modernizácia hasičských staníc (v m²);

3. Navýšenie cieľov už existujúcich opatrení (tzv. scale-up):

- Komponent 2 – Opatrenie: Obnova verejných budov;
- Komponent 3 – Opatrenie: Počet obstaraných ekologických koľajových vozidiel pre osobnú dopravu (vážených);
- Komponent 6 – Reforma 1: Navyšovanie kapacít materských škôl;
- Komponent 7 – Investícia 2- Odstránenie dvojzmenných prevádzok;
- Komponent 8 – Investícia 1: Podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl – rekonštrukcia VŠ a internátov;
- Komponent 11 – Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba a rekonštrukcie;
- Komponent 13 – Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti (pobytové služby komunitného typu);

- Komponent 13 –Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti (ambulantné služby);
- Komponent 19 –Investícia 4: Podpora obnovy domácností ohrozených energetickou chudobou – schéma čiastkovej obnovy;
- Komponent 3 – Opatrenie: Nová vlaková jednotka;

4. Nové opatrenia:

- Komponent 5 – Opatrenie: Podpora lesov odolných klimatickej zmene s cieľom zabezpečenia ich stability a odolnosti v kontexte adaptácie na zmenu klímy a zachovania potenciálu viazania emisií CO₂;
- Komponent 16 – Opatrenie: Integrované bezpečnostné centrá - navýšená digitálna zložka;

Nedostatok finančných prostriedkov na úhradu DPH predstavuje zásadné implementačné riziko POO a ohrozené je nielen čerpanie alokovaných finančných prostriedkov, ale aj samotná fyzická realizácia jednotlivých projektov.

Za účelom úspešného zabezpečenia realizácie existujúcich ale aj navýšených opatrení (tzv. „scale-up“) a nových opatrení v rámci oprávneného obdobia POO, t.j. do polovice roka 2026, je potrebné v kontexte navrhovanej revízie POO urýchlene zabezpečiť finančné prostriedky na bezproblémovú implementáciu. Uvedené sa týka nielen prostriedkov mechanizmu, ale aj Prostriedkov na úhradu DPH, ktoré sú financované zo štátneho rozpočtu a sú súčasťou limitov verejných výdavkov.

NIKA ako orgán zodpovedný za koordináciu POO vyzval vykonávateľov investícií a reforiem na vykonanie aktualizácie odhadov čerpania finančných prostriedkov na rok 2025, ako aj odhadov čerpania na rok 2026. V súvislosti s odhadmi čerpania za prostriedky na úhradu DPH je potrebné zdôrazniť, že s ohľadom na skutočnosť, že prostriedky na úhradu DPH spadajú pod limit verejných výdavkov, ak nedôjde k ich vyčerpaniu v rozpočtovom roku 2025, nebude ich možné automaticky previesť do roku 2026. Z tohto dôvodu je preto veľmi dôležité, aby požiadavky na financovanie z tohto zdroja boli zo strany vykonávateľov čo najreálnejšie.

V kontexte zavedenia limitov verejných výdavkov je vo vzťahu k zdroju Prostriedky na úhradu DPH potrebné uviesť, že vykonávatelia v minulých rozpočtových obdobiach vykonali viazanie prostriedkov v celkovej výške 541 mil. EUR, ktoré neboli vyčerpané od začiatku implementácie Plánu obnovy. V súčasnosti tieto prostriedky nie je možné v zmysle platného právneho rámca pre tvorbu štátneho rozpočtu rozviazať bez toho, aby to nemalo negatívny vplyv na stanovený limit verejných výdavkov v rozpočtovom roku 2025. Momentálne je v štátnom rozpočte na rok 2025 alokovaná na účel úhrady DPH suma 135,4 mil. EUR súhrnne.

Po vykonaní dôslednej analýzy na úrovni každého financovaného opatrenia POO a následnom zrealizovaní požiadaviek na financovanie v roku 2025, NIKA v úzkej spolupráci s vykonávateľmi dospela ku kumulatívnej hodnote vyčíslených potrieb za zdroj POO – Prostriedky na úhradu DPH v roku 2025 vo výške 370 mil. EUR. Berúc do úvahy súčasne alokovanú sumu na úhradu výdavkov DPH je preto nevyhnutné zabezpečiť navýšenie prostriedkov na úhradu DPH v roku 2025 o 235 mil. EUR.

S ohľadom na akútnu potrebu zabezpečiť financovanie opatrení Plánu obnovy aj v kontexte revízie je potrebné v koordinácii s jednotlivými správcami kapitol štátneho rozpočtu zabezpečiť úpravu limitu výdavkov na rok 2025 zohľadňujúc vyššie uvedenú potrebu navýšenia zdroja Prostriedky na úhradu DPH.